

Obraćanje visokog predstavnika Valentina Inzka Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda

Vrijedi izgovorena riječ.

Gospodine predsjedniče, uvaženi članovi Vijeća,

Dopustite mi da vam na početku svima osobno poželim dobro zdravlje, a vašim zemljama uspjeh u prevladavanju trenutne pandemije. Zahvalan sam što je Vijeće još uvijek spremno i u mogućnosti da posveti svoje vrijeme raspravi o Bosni i Hercegovini, koja i dalje zahtijeva našu pažnju i opredijeljenost.

***

Kao što sam istaknuo u svom izvještaju, Bosna i Hercegovina se, kao i većina vaših zemalja, trenutno nalazi usred pandemije covid-19. Iako je još uvijek prerano davati detaljnije ocjene, sa zadovoljstvom mogu izvijestiti da je BiH do sada očito uspjela izbjeći veliko širenje epidemije i značajan broj smrtnih slučajeva kako je zabilježeno u nekim drugim zemljama.

I dok su oba entiteta, Federacija BiH i Republika Srpska, rano poduzela odgovarajuće mjere i na samom početku pokazala spremnost da sarađuju, uključujući i saradnju sa institucijama

na državnom nivou, BiH na kraju još uvijek nije uspjela uspostaviti funkcionalan mehanizam koordinacije kako bi se borila sa zdravstvenom krizom i na odgovarajući način koordinirala mjere za rješavanje ekonomskih posljedica epidemije. Zbog nepostojanja koordinacije, trenutno se u svakom entitetu primjenjuje različit nivo mjera, a za sada se čini da nema plana za ublažavanje ekonomskih posljedica koji se odnosi na cijelu zemlju.

U ovoj krizi, međunarodna zajednica je izuzetno pomogla BiH osiguravajući finansijsku i materijalnu pomoć organima BiH na svim nivoima vlasti. S druge strane, organi vlasti u BiH još uvijek nisu uspjeli postići politički dogovor o raspodjeli finansijske pomoći MMF-a. Ipak, jedan od najvećih izazova za zemlju predstavlja pronalaženje načina za minimiziranje rizika od pojave korupcije povezane s upravljanjem međunarodnom finansijskom i materijalnom pomoći. Iako organi vlasti BiH moraju istražiti navode o korupciji i pokrenuti postupke na temelju takvih navoda, iskreno preporučujem kolegama u međunarodnoj zajednici da uspostave mehanizme, kojima će rukovoditi međunarodna zajednica, kako bi pratili kretanje svoje finansijske i materijalne pomoći kako bi se izbjeglo profitiranje.

***

No, dozvolite mi sada da ukažem na bitan momenat do kojeg je došlo nakon što sam završio pisanje ovog izveštaja.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine 28. aprila je najavilo pokretanje procesa za provedbu 14 ključnih prioriteta iz Mišljenja Evropske komisije o zahtjevu BiH za članstvo u EU iz maja 2019. godine.

Na taj način, Predsjedništvo je ponovno potvrdilo svoju opredijeljenost da je članstvo u EU strateški cilj i prioritet njene vanjske politike. Predsjedništvo BiH je uspostavilo *ad hoc* političku radnu grupu. Ova grupa prekjučer je usvojila

jasne smjernice za implementaciju prioriteta koji se odnose na članstvo u EU.

Ovo je rezultat napora EU i njenih međunarodnih partnera i na tome im čestitam i želim puno uspjeha u ovom poduhvatu koji još više dobija na značaju uoči Samita zemalja Zapadnog Balkana koji također počinje danas.

***

Dame i gospodo,

Brine me, međutim, da će se neke političke stranke u Bosni i Hercegovini vratiti na *status quo* iz vremena prije epidemije, tokom kojeg su stranke iz vladajuće koalicije u Republici Srpskoj blokirale odlučivanje na državnom nivou. Ovom blokadom te stranke su pokušale nametnuti razgovor o odlasku stranih sudija iz Ustavnog suda BiH. Ukoliko bi strane sudije napustile Ustavni sud BiH, neke političke stranke koje imaju za cilj ukidanje postojećeg uređenja u BiH bi *de facto* stekle političku kontrolu nad Sudom. U tom slučaju, one bi mogle provoditi svoju separatističku politiku ili pak politiku uspostavljanja trećeg entiteta uz pomoć Suda. Mogle bi čak i ustavno ozvaničiti takve odluke.

Iz tog razloga, u potpunosti podržavam nedavno imenovanje profesorice Angelike Nußberger, izuzetne pravnice, njemačke državljanke, u Ustavni sud Bosne i Hercegovine, i očekujem daljnji nastavak rada međunarodnih sudija. Sve ovo je, naravno, utemeljeno na Ustavu BiH i Općem okvirnom sporazumu za mir.

Također bih vas želio obavijestiti da je Vlada Republike Srpske formirana u kratkom roku, kao prva Vlada formirana nakon izbora. Nažalost, nova Vlada Federacije BiH još uvijek nije formirana, iako je prošlo više od 18 mjeseci od održavanja općih izbora u oktobru 2018. godine, jer jedna politička stranka i dalje uslovljava formiranje Vlade promjenama Izbornog zakona BiH.

Također, građanima Mostara je uskraćeno pravo glasanja na lokalnim izborima već više od deset godina, a Mostar je peti najveći grad u BiH. Također, presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić-Finci još uvijek nije provedena, više od 10 godina od njenog donošenja. Druge slične presude u slučajevima koji se odnose na kršenje ljudskih prava također još uvijek nisu provedene, a jedna od njih odnosi se na obavezu da pripadnici srpskog naroda moraju imati ravnopravan status u Hercegovačko-neretvanskom kantonu, gdje nisu priznati kao konstitutivan narod. Dakle, pripadnici srpskog naroda moraju dobiti isti status kao druga dva konstitutivna naroda u Hercegovačko-neretvanskom kantonu, gdje su priznata samo dva konstitutivna naroda – Hrvati i Bošnjaci – ali ne i Srbi. Ova odluka također nije provedena već deset godina.

***

Dame i gospodo,

U Bosni i Hercegovini u oktobru ove godine treba da se održe općinski izbori. Centralna izborna komisija je upozorila da, zbog neusvajanja državnog budžeta za 2020. godinu, možda neće biti u mogućnosti da krene sa neophodnim pripremama koje treba da počnu sa objavom izbora, što je po zakonu obavezna uraditi do sutra, 7. maja. Međutim, maj je već počeo, a imamo samo privremeni budžet. Da bi se obezbijedila dodatna sredstva za izbore treba nam redovni budžet i nadamo se da će on biti usvojen do kraja maja.

Centralna izborna komisija također je upozorila da je moguće da neke od potrebnih pripremni aktivnosti za izbore, a možda i sami izbori, neće moći biti provedeni prema rasporedu zbog uslova i ograničenja koje nameće pandemija. Komisija je predložila zakonske odredbe koje bi joj omogućile odlaganje izbora na period duži od onog koji je trenutno moguć u skladu sa zakonom, otprilike za mjesec dana.

Čini se da je rad Centralne izborne komisije još više otežan

činjenicom da neke političke stranke osporavaju nedavni izbor novih članova CIK-a. Kao rezultat, neke političke stranke i institucije pod njihovom kontrolom odbijaju saradivati sa CIK-om, što je neprihvatljivo. Pred sudom se nalaze predmeti kojima se osporava izbor članova CIK-a, čime će se pojasniti njihova zakonitost. No, sve dok sud ne donese odluku o tome, ti članovi ostaju na svojim funkcijama, a sve institucije i stranke treba da saraduju sa CIK-om i njegovim članovima.

***

Drage kolege,

Ove godine obilježavamo nekoliko važnih obljetnica. U julu obilježavamo 25 godina od srebreničkog genocida. Zbog mjera za zaustavljanje pandemije možda će se morati smanjiti obim komemorativnih aktivnosti, ali, bez obzira na to, ta tragedija i dalje je velika u našem kolektivnom sjećanju. Međunarodni sudovi su presudili da je ono što se dogodilo u Srebrenici u julu 1995. godine bio genocid, i to ništa ne može promijeniti. Riječ je o Međunarodnom sudu za bivšu Jugoslaviju, koji je 1993. osnovalo Vijeće sigurnosti. Niko ne može prepravljati istoriju. Ali u Bosni i Hercegovini još uvijek ima onih koji poriču da je počinjen genocid, koji osporavaju presude o ratnim zločinima i koji veličaju osuđene ratne zločince, koji dobijaju spomenike i po kojima se nazivaju studentski domovi. To mora prestati. Apelujem na sve narode da priznaju stradanja drugih – svi su stradali, apsolutno – i da se okupe u žalosti. Vjerovatno je također neophodno da se zakonski uredi pitanje negiranja genocida i holokausta.

U oktobru ove godine napuniće se 20 godina od donošenja Rezolucije 1325 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija, istorijske rezolucije kojom se potvrđuje uloga žena u sprečavanju i rješavanju konflikta, građenju mira, očuvanju mira, humanitarnom odgovoru i poslijeratnoj obnovi. U tom smislu, želim pohvaliti državnu Agenciju za jednakost spolova unutar državnog Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice na

održavanju Tijela za koordinaciju akcionog plana za provedbu Rezolucije 1325.

Konačno, u novembru će se napuniti 25 godina od zaključivanja Općeg okvirnog sporazuma za mir u Daytonu, a u decembru od njegovog potpisivanja u Parizu. U duhu ponovno iskazanog opredjeljenja, vlasti Bosne i Hercegovine i međunarodna zajednica treba da se još jednom obavežu na očuvanje daytonske strukture jačanjem državnih institucija i nadležnosti koje su preuzele u skladu sa ovlastima države iz Ustava Bosne i Hercegovine. To ne znači centralizaciju nego jačanje funkcionalnosti države.

Trebamo se sjetiti da prve rečenice preambule Ustava Bosne i Hercegovine ističu poštivanje ljudskog dostojanstva, slobode i jednakosti kao i mira, pravde, tolerancije i pomirenja. Što prije se strane u potpunosti opredijele za ove vrijednosti, to prije će moj zadatak biti proveden.

A prije svega, BiH mora unaprijediti vladavinu prava i borbu protiv velike pandemije zvane korupcija. To je kamen temeljac demokratije i funkcionalnosti svake zemlje. Mladi mi sada govore da odlaze iz Bosne i Hercegovine ne zato što nemaju posla nego zato što nema vladavine prava. Mislim da tome trebamo pokloniti više pažnje. Ohrabren sam činjenicom da su se bh. zvaničnici ponovo opredijelili za provođenje prioriteta EU kako bi promijenili određene zakonske odredbe u ovoj oblasti. Ali to očito nije dovoljno. Vladavina prava ne tiče se samo usvajanja zakona. Ti zakoni se moraju u potpunosti provoditi. To je stalna obaveza, stanje uma i mora biti način života.

Dame i gospodo,

Međunarodna zajednica ne smije izgubiti iz vida šta je bitno u Bosni i Hercegovini i mora zajedno raditi da sačuva ono što je zajednički investirala u vremenu i novcu u posljednjih 25 godina – ne radi same sebe nego u ime života koji su

izgubljeni tokom sukoba i u ime onih koji su preživjeli i koji se još uvijek nadaju boljoj budućnosti za sebe i za buduća pokoljenja. Treba da budemo strpljivi sa Bosnom i Hercegovinom i oprezni kada je riječ o mijenjanju međunarodnog prisustva u njoj. Mi kao međunarodna zajednica treba da radimo zajedno. Jedinstvo je naša najveća snaga. To je jedini recept za uspjeh u našim nastojanjima da osiguramo dugoročnu stabilnosti i održivost države BiH.

Konačno, drage kolege, dopustite mi da podsjetim da u brojnim svjetskim državama ovih dana obilježavamo kraj Drugog svjetskog rata te da smo zahvalni saveznicima koji su porazili nacizam. To se desilo i u mojoj domovini Austriji i izrazili smo svoju zahvalnost kroz puno spomenika koji su podignuti prije 75 godina.

U Austriji su saveznici ostali desetak godina, nadziravši ponovnu uspostavu demokratije. Oni su spriječili povratak fašizma i pomogli našoj osiromašenoj zemlji kroz Marshallov plan. Šire gledajući, nekadašnji najveći neprijatelji, Francuska i Njemačka, danas su ne samo stubovi Evropske unije nego i globalni stubovi mira i stabilnosti. To nikad ne treba zaboraviti.

Nema boljeg primjera pomirenja i politike okrenute budućnosti. Tu imam na umu i situaciju u Bosni i Hercegovini, gdje će u konačnici mir, stabilnost i prosperitet pobijediti.

Hvala.